

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019).

Спеціальність – 281.

Державне управління: удосконалення та розвиток. 2025. № 4.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2025.4.9>

УДК: 351.851

М. А. Ажажа,

*д. держ. упр., професор, професор кафедри управління та адміністрування,
Запорізький національний університет*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3549-7718>

А. О. Дашков,

аспірант, Запорізький національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0005-1798-3159>

Д. С. Цикін,

аспірант, Запорізький національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-6022-1496>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

М. Azhazha,

*Doctor of Sciences in Public Administration, Professor,
Professor of the Department of Management and Administration,
Zaporizhzhia National University*

A. Dashkov,

Postgraduate student, Zaporizhzhia National University

D. Tsykin,

Postgraduate student, Zaporizhzhia National University

NORMATIVE AND LEGAL FRAMEWORK FOR THE FORMATION OF STATE POLICY IN THE FIELD OF INCLUSIVE EDUCATION

У статті розглянуто актуальну наукову проблему формування ефективної державної політики у сфері інклюзивної освіти в Україні в умовах побудови інклюзивного суспільства. В умовах розбудови інклюзивного суспільства в Україні надзвичайно актуальним є формування ефективної державної політики у сфері інклюзивної освіти. Незважаючи на наявність певної нормативно-правової бази, система інклюзивної освіти стикається з численними викликами, серед яких – фрагментарність законодавства; незгодженість між окремими нормативними актами; відсутність чітких механізмів реалізації політики на місцях; недостатня адаптованість до практичних потреб закладів освіти; недостатня підготовка педагогічних кадрів; обмеженість ресурсного забезпечення. Виклики ускладнюють реалізацію державної політики на регіональному та місцевому рівнях, створюють труднощі у забезпеченні якісної інклюзивної освіти, а також перешкоджають реалізації міжнародних зобов'язань України у сфері прав людини та освіти.

Проведено аналіз чинного законодавства, яке регламентує інклюзивне навчання, визначено основні у правовому забезпеченні. Автор акцентує увагу на ключових аспектах нормативно-правової бази, які сприяють реалізації інклюзивної моделі в освіті. Особливу увагу приділено ролі нормативно-правових актів як основи для реалізації принципів рівного доступу до освіти, недискримінації та поваги до прав людини. У статті проаналізовано ключові документи, що регулюють сферу інклюзивної освіти: Конституцію України, закони «Про освіту» та «Про вищу освіту», Національну стратегію у сфері прав людини, Національну стратегію розвитку інклюзивного навчання до 2029 року, Конвенцію про права осіб з інвалідністю та Національний план дій з її реалізації. Дослідження також враховує міжнародний контекст і європейські зобов'язання України щодо створення безбар'єрного та інклюзивного освітнього простору. Стаття має міждисциплінарний характер і охоплює юридичні, соціальні, педагогічні та управлінські аспекти, що дозволяє сформулювати цілісне бачення процесу впровадження інклюзії в

освіті. Аналіз здійснюється з урахуванням принципів сталого розвитку та гуманістичного підходу до особистості з особливими освітніми потребами. Запропоновані у статті висновки та рекомендації можуть стати основою для подальшої наукової дискусії, удосконалення законодавчої бази та розробки ефективних механізмів реалізації державної політики в цій сфері.

The article addresses the pressing scientific issue of developing effective state policy in the field of inclusive education in Ukraine amidst the formation of an inclusive society. As Ukraine builds an inclusive society, the creation of effective public policy in inclusive education becomes particularly relevant. Despite the existence of a certain normative and legal foundation, the inclusive education system faces numerous challenges, including fragmented legislation, inconsistency among regulatory acts, lack of clear implementation mechanisms at the local level, insufficient adaptation to the practical needs of educational institutions, inadequate teacher training, and limited resource support.

These challenges complicate the implementation of state policy at regional and local levels, hinder the provision of quality inclusive education, and obstruct Ukraine's fulfillment of its international obligations in the field of human rights and education. The article analyzes the current legislation governing inclusive education and identifies key issues in legal support. The author emphasizes critical aspects of the legal framework that facilitate the implementation of an inclusive model in education. Particular attention is given to the role of legal acts as a foundation for realizing the principles of equal access to education, non-discrimination, and respect for human rights.

Key documents analyzed in the article include the Constitution of Ukraine, the Laws "On Education" and "On Higher Education," the National Human Rights Strategy, the National Strategy for the Development of Inclusive Education until 2029, the Convention on the Rights of Persons with Disabilities, and the National Action Plan for its implementation. The study also considers the international context and Ukraine's European commitments to creating a barrier-free and

inclusive educational environment.

The article takes an interdisciplinary approach, covering legal, social, pedagogical, and administrative aspects, allowing for a comprehensive vision of the inclusion implementation process in education. The analysis is carried out with consideration of sustainable development principles and a humanistic approach to individuals with special educational needs. The conclusions and recommendations presented in the article may serve as a foundation for further academic discussion, improvement of the legislative framework, and development of effective mechanisms for state policy implementation in this area.

Ключові слова: *державна політика, інклюзивна освіта, нормативно-правові засади, освітня реформа, міжнародні стандарти.*

Keywords: *state policy, inclusive education, normative and legal framework, educational reform, international standards.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями.

Нормативно-правові засади є фундаментом для побудови сталих і дієвих механізмів впровадження інклюзії у сфері освіти. Саме від їх узгодженості, актуальності та відповідності міжнародним стандартам залежить ефективність державної політики в цьому напрямі та постає потреба в комплексному дослідженні чинного законодавства.

Проблематика нормативно-правового регулювання інклюзивної освіти безпосередньо пов'язана з необхідністю забезпечення рівного доступу до якісної освіти для осіб з особливими освітніми потребами; реалізацією принципів прав людини; інтеграцією кращих європейських практик у національну систему освіти. Вирішення цих завдань потребує системного і міждисциплінарного підходу, який би враховував як юридичні, так і педагогічні, соціальні, управлінські аспекти реалізації інклюзивної освіти в Україні відповідно до європейських стандартів і принципів сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Процес формування нормативно-правової основи інклюзивної освіти в Україні висвітлений у наукових працях таких дослідників, як В. Бойко, Л. Даниленко, І. Іванюк, К. Кольченко, С. Литовченко, Л. Міщик, Ю. Найда, Г. Нікуліна, Я. Полупанова, Н. Софій, П. Таланчук та інших. Водночас варто зазначити, що законодавче регулювання інклюзивної освіти в Україні охоплює значний масив законів і підзаконних нормативно-правових актів, а їх зміни та доповнення мають важливе значення для глибшого розуміння сутності інклюзії та механізмів її реалізації в освітньому процесі.

Постановка завдання. Метою статті є комплексний аналіз нормативно-правових засад, які формують основу сучасної державної політики у сфері інклюзивної освіти в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Одним із основних завдань державної політики у процесі реформування освіти в Україні, що відображає ключову цінність сучасної освітньої моделі – гармонійний розвиток кожної особистості, є гарантування рівного доступу всіх громадян до високоякісної освіти, незалежно від національних, соціальних або психофізичних відмінностей. У сучасних умовах дедалі більшу популярність набуває інклюзивна модель освіти, яка базується на соціальному та гуманістичному сприйнятті інвалідності, а не виключно на її розгляді як медичної проблеми [1]. Згідно з цією моделлю, суспільство має забезпечувати безперешкодну участь усіх громадян у реалізації їх прав, зокрема права на здобуття вищої освіти та створити умови для забезпечення рівних можливостей осіб з інвалідністю при отриманні якісної професійної підготовки через інтеграцію до освітнього середовища.

Формування державної політики у сфері інклюзивної освіти в Україні базується на системі нормативно-правових актів, які гарантують право кожного громадянина, незалежно від його психофізичних особливостей, на рівний доступ до якісної освіти. Ці засади закріплюють основи інклюзії як принцип державної освітньої політики, особливо важливої в умовах

соціальних та воєнних викликів [2].

Право кожної людини з особливими потребами на отримання освіти закріплено численними державними нормативно-правовими актами. Розглянемо основні документи, які гарантують це право для осіб з особливими освітніми потребами, зокрема в закладах вищої освіти.

Згідно ст. 53 Конституції України (1996 р.) [3], право на освіту є одним із фундаментальних прав кожного громадянина, яке гарантується державою. Положення Конституції України створюють правову основу для впровадження інклюзивної освіти, спрямованої на забезпечення рівного доступу до освітніх ресурсів для всіх, незалежно від наявних обмежень або відмінностей, і визначають зобов'язання держави створювати умови для повноцінного навчання та соціальної адаптації осіб з особливими освітніми потребами.

«Національна стратегія у сфері прав людини» (2021 р.) [4] спрямована на «запровадження системного підходу до забезпечення прав і свобод людини, узгодженості дій органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, суб'єктів господарювання, створення в Україні ефективного механізму реалізації та захисту прав і свобод людини, усунення недоліків системного характеру, які лежать в основі порушень, виявлених Європейським судом». Стратегічний напрям §17 «Забезпечення права на освіту» визначає стратегічну ціль, де «кожен має рівний доступ до якісної освіти, що здобувається в умовах безпечного освітнього середовища та зміст якої включає, серед іншого, формування в учасників освітнього процесу поваги до прав людини, її гідності, засад демократії, ненасильницької культури та культури доброчесності»; де одним із завдань, спрямованих на досягнення цілі, є «запровадження системи освітніх послуг та відповідного інклюзивного освітнього середовища у закладах освіти для можливості реалізації особами з особливими освітніми потребами права на якісну та доступну освіту»; а результатом досягнення цілі має бути – «освітнє середовище, що є безпечним й інклюзивним, таким, що ґрунтується на повазі

до прав людини та її гідності» [4]. Отже, Національна стратегія окреслює основні напрямки діяльності державних органів, громадських організацій та інших зацікавлених суб'єктів, спрямованих на посилення правового захисту, розширення можливостей для реалізації прав людини та подолання існуючих бар'єрів у цій сфері. Особлива увага приділяється інтеграції міжнародних стандартів; створенню умов для ефективного впровадження принципів недискримінації, рівності, свободи думки, совісті та інших фундаментальних прав, що є основою для побудови відкритого, толерантного та інклюзивного суспільства.

«Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року» (2024 р.) [5] орієнтована на: «запровадження єдиної системи та механізму ефективної державної політики для здобуття якісної освіти кожною особою відповідно до її потреб; задоволення потреб здобувачів освіти з особливими освітніми потребами різного віку, соціального та майнового стану, з різними освітніми потребами». «Стратегічною метою Національної стратегії є забезпечення доступу до якісної освіти кожній особі з урахуванням індивідуальних потреб та можливостей, із створенням умов для розвитку її потенціалу, що досягається на основі трьох стратегічних цілей: 1. Отримання кожною особою гарантованих державою освітніх послуг, спрямованих на розкриття її потенціалу, максимальний розвиток і соціалізацію, з урахуванням її індивідуальних можливостей та потреб. 2. Отримання кожною особою якісних освітніх послуг відповідно до індивідуальних потреб у комфортному, безпечному, безбар'єрному, дружньому до кожного учасника освітнього процесу інклюзивному освітньому середовищі. 3. Прийняття українським суспільством багатоманітності людини та врахування потреб усіх учасників освітнього процесу» [5]. Отже, нормативно-правові засади Національної стратегії спрямовані на створення умов для забезпечення доступності та якості освіти для всіх, що є основою для побудови справедливого, рівноправного та інклюзивного освітнього простору в Україні.

Курс України на європейську інтеграцію зобов'язує переглянути основні

орієнтири державної політики в галузі освіти, зокрема, впровадити міжнародні підходи до навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, що спираються на принципи рівноправності та забезпечення доступу до якісної освіти. Досягнення цих завдань безпосередньо пов'язане з ефективністю функціонування «Конвенції про права осіб з інвалідністю» [6], що визначає стандарти та зобов'язання держав щодо захисту прав і свобод людей з інвалідністю. Вона була підписана Генеральною Асамблеєю ООН у 2006 році; ратифікована у 2009 році; набрала чинності в 2010 році для України, що стало важливим кроком у визнанні і забезпеченні рівних можливостей для цієї категорії громадян. «Метою Конвенції є заохочення, захист й забезпечення повного й рівного здійснення всіма особами з інвалідністю всіх прав людини й основоположних свобод, а також у заохоченні поважання до притаманної їм гідності. До осіб з інвалідністю віднесено особи зі стійкими фізичними, психічними, інтелектуальними або сенсорними порушеннями, які при взаємодії з різними бар'єрами можуть заважати їх повній та ефективній участі в житті суспільства нарівні з іншими». Конвенція оперує наступними принципами: «а) повага до притаманної людині гідності, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності; б) недискримінація; с) повне й ефективне залучення та включення до суспільства; d) повага до особливостей осіб з інвалідністю і прийняття їх як компонента людської різноманітності й частини людства; е) рівність можливостей; f) доступність; g) рівність чоловіків і жінок; h) повага до здібностей дітей з інвалідністю, що розвиваються, і повага до права дітей з інвалідністю зберігати свою індивідуальність» [6]. Отже, Конвенція є важливим інструментом, який сприяє формуванню більш інклюзивного суспільства, де кожна людина, незалежно від фізичних або психічних особливостей, має можливість реалізувати свій потенціал і брати участь у всіх аспектах життя. Вона стимулює держави до розробки і впровадження правових, соціальних і економічних заходів, спрямованих на створення сприятливих умов для повноцінного життя осіб з інвалідністю.

«Національний план дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року» (2021 р.) [7] створено з метою системного впровадження міжнародних стандартів у національне законодавство та практику, що сприятиме формуванню інклюзивного суспільства в Україні. План визначає стратегічні пріоритети (статті Конвенції) та механізми їх реалізації (перелік центральних органів виконавчої влади, відповідальних за виконання положень Конвенції), спрямовані на подолання існуючих бар'єрів та забезпечення рівного доступу до освіти, охорони здоров'я, працевлаштування, соціального захисту та інших сфер життя для осіб з інвалідністю; передбачає комплекс заходів, що базуються на принципах недискримінації, автономії та активної участі кожного громадянина у прийнятті рішень, що стосуються його життя. Національний план дій є важливим інструментом для координації зусиль державних органів, громадських організацій, роботодавців та міжнародних партнерів, спрямованих на інтеграцію осіб з інклюзією в суспільство. Його реалізація дозволить створити сприятливі умови для самореалізації та забезпечення гідного рівня життя кожної особи, що є одним із основних завдань сучасної державної політики в Україні.

Закон України «Про освіту» (2017 р.) [8] визнає інклюзивну освіту як один із пріоритетних напрямків забезпечення рівного доступу до знань для всіх учасників освітнього процесу, незалежно від їх індивідуальних потреб. У Законі визначено поняття: *«інклюзивне навчання як систему освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників; інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей»*. У ст. 6 визначено, що *«засадами державної політики у сфері освіти та принципами освітньої діяльності є: забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою*

інвалідності; розвиток інклюзивного освітнього середовища, у тому числі у закладах освіти, найбільш доступних і наближених до місця проживання осіб з особливими освітніми потребами». Відповідно до статті 20 «інклюзивне навчання здобувачів освіти базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників» [8]. Отже, Закон формує правову базу для розвитку інклюзивної освіти, спрямованої на забезпечення рівних можливостей для всіх здобувачів освіти та створення сприятливих умов для їх всебічного розвитку, інтеграції в суспільство та реалізації свого потенціалу.

Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) [9] формує правову основу для формування інклюзивної системи вищої освіти, спрямованої на забезпечення рівного доступу до освіти для всіх громадян; визначає *«особу з особливими освітніми потребами – як особу з інвалідністю, яка потребує додаткової підтримки для забезпечення здобуття вищої освіти»*. Відповідно до ст. 33 «структурним підрозділом ЗВО може бути спеціальний навчально-реабілітаційний підрозділ, який утворюється з метою організації інклюзивного освітнього процесу та спеціального навчально-реабілітаційного супроводу здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, забезпечення їм доступу до якісної вищої освіти з урахуванням обмежень життєдіяльності. У статті 44 зазначено умови прийому на навчання для здобуття вищої освіти осіб з інвалідністю. Стаття 59 встановлює гарантії науково-педагогічним, науковим, педагогічним та іншим працівникам закладів вищої освіти, у тому числі викладачам з інвалідністю, щодо створення належних умов для праці, підвищення кваліфікації, організації побуту, відпочинку та медичного обслуговування [9]. Отже, Закон сприяє формуванню інклюзивного середовища у вищій освіті, забезпечуючи доступність, якість та індивідуальний підхід у навчальному процесі, що відповідає сучасним європейським стандартам та сприяє інтеграції всіх здобувачів освіти у суспільство.

Порядок організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти

(2019 р.) [10] «визначає організаційні засади інклюзивного навчання у закладах вищої освіти незалежно від форми власності та підпорядкування з метою реалізації права осіб з особливими освітніми потребами на здобуття якісної вищої освіти з урахуванням потреб та можливостей таких осіб. У Порядку визначено терміни: «здобувачі освіти з особливими освітніми потребами – особи з особливими освітніми потребами, які здобувають освіту в закладах вищої освіти; інклюзивна група - група у закладі вищої освіти, де поряд із іншими здобувачами освіти навчаються одна або більше осіб з особливими освітніми потребами» [10]. Порядок забезпечує не лише формальне дотримання принципів рівності та недискримінації, але й сприяє створенню практично орієнтованої, адаптованої системи навчання, що дозволяє кожному студенту максимально реалізувати свій потенціал.

Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (1991 р.) [11] «визначає основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні і гарантує їм рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість особам з інвалідністю ефективно реалізувати права та свободи людини і громадянина та вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними можливостями, здібностями і інтересами». Стаття 22 регламентує реалізацію права на вищу освіту особам з інвалідністю та створення їм необхідних спеціальних умов для здобуття вищої освіти за державним замовленням і за рахунок цільових пільгових державних кредитів [11].

Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (2006 р.) [12] визнає інклюзивну освіту як невід'ємну складову комплексної реабілітації осіб з інвалідністю, спрямовану на їх соціальну, професійну та особистісну інтеграцію. Стаття 5 «визначає умови для відновлення або здобуття трудових навичок, отримання освіти, професійної перепідготовки і працевлаштування з урахуванням функціональних можливостей осіб з інвалідністю, сприяння виробничій діяльності підприємств та організацій громадських організацій

осіб з інвалідністю». Інклюзивна освіта згідно Закону розглядається не лише як засіб здобуття знань, а й як важливий інструмент соціальної адаптації, самореалізації та підвищення якості життя осіб з інвалідністю. Закон формує правову основу для створення доступних, адаптованих та ефективних освітніх послуг, що сприяють повноцінній інтеграції цієї категорії громадян у суспільство.

Висновки. Підсумовуючи, відзначимо що інклюзивна освіта розглядається як новітній процес соціалізації осіб із вадами здоров'я з позицій соціального та психологічного підходів, оскільки саме вона створює можливості для впровадження інноваційних освітніх технологій у межах інклюзивного підходу та побудови моделей надання спеціалізованих освітніх послуг. Внаслідок реалізації інклюзивного підходу забезпечується не лише вільний доступ до соціального середовища та закладів освіти, а й розробляються і впроваджуються спеціальні навчально-дидактичні і реабілітаційні засоби, що сприяють повноцінному включенню таких осіб в освітній процес. У процесі дослідження встановлено, що нормативно-правові засади формування державної політики в сфері інклюзивної освіти в Україні становлять багаторівневу, складну систему, яка охоплює національні та міжнародні акти; створюють стабільну правову основу для забезпечення рівних прав на освіту осіб з особливими потребами. Чинне законодавство відповідає міжнародним стандартам і адаптується до сучасних викликів в умовах воєнного стану, але система нормативного забезпечення потребує подальшого оновлення; формування чітких механізмів імплементації; міжвідомчої координації та належного рівня обізнаності педагогічних працівників щодо інклюзивного підходу; міжсекторальної співпраці та залучення ресурсів усіх рівнів – державних, громадських і міжнародних, для створення рівного доступу до якісної освіти всіх учасників освітнього процесу, а також утвердженню прав людини у сфері освіти та справжнього інклюзивного середовища. Україна, як держава, що взяла курс на євроінтеграцію, має зобов'язання гармонізувати національне законодавство із

міжнародними стандартами, зокрема з положеннями Конвенції про права осіб з інвалідністю. Забезпечення якісної інклюзивної освіти є не лише правовим, а й морально-соціальним викликом, який потребує комплексного, міждисциплінарного підходу.

Перспективами подальших наукових досліджень є окреслення напрямів удосконалення нормативно-правової бази інклюзивної освіти щодо посилення механізмів моніторингу та контролю за виконанням положень законодавства реалізації інклюзивної політики, зокрема шляхом залучення громадянського суспільства, батьківських спільнот і незалежних експертів до оцінки ефективності державної політики.

Література

1. Ажажа М.А. Державна політика України щодо інклюзивної освіти в умовах професійної підготовки молоді: *Електронне фахове видання з державного управління «Державне управління: удосконалення та розвиток»*. 2019. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1393>

2. Полупанова Я. М. Нормативно-правове забезпечення системи інклюзивної освіти в Україні. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69. Т. 1. URL: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/69/part_1/25.pdf

3. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

4. Національна стратегія у сфері прав людини. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n17>

5. Національна стратегія розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text>

6. Конвенція про права осіб з інвалідністю. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text

7. Про затвердження Національного плану дій з реалізації Конвенції про права осіб з інвалідністю на період до 2025 року. Розпорядження Кабінет

Міністрів України від 7 квітня 2021 р. № 285-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2021-%D1%80#Text>

8. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

9. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

10. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України щодо організації навчання осіб з особливими освітніми потребами. Постанова від 21 липня 2021 р. № 765. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF>

11. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>

12. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text>

References

1. Achacha, M.A. (2019), “State policy of Ukraine regarding inclusive education in the context of professional training of youth”, *Electronic professional publication on public administration. Public Administration: Improvement and Development*, vol.2, available at: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1393> (Accessed 6 April 2025).

2. Polupanova, Ya.M. (2020), “Normative and legal support of the inclusive education system in Ukraine”, *Pedagogy of forming a creative personality in higher and general education schools*, vol.69, available at: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2020/69/part_1/25.pdf (Accessed 6 April 2025).

3. Verkhovna Rada of Ukraine (1996), “Constitution of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (Accessed 6 April 2025).

4. President of Ukraine (2021), Decree “National Human Rights Strategy”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/119/2021#n17> (Accessed 6 April 2025).

5. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution “National Strategy for the Development of Inclusive Education until 2029”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/527-2024-%D1%80#Text> (Accessed 6 April 2025).

6. Verkhovna Rada of Ukraine (2006), “Convention on the Rights of Persons with Disabilities”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text (Accessed 7 April 2025).

7. Cabinet of Ministers of Ukraine (2021), Resolution “On approval of the National Action Plan for the implementation of the Convention on the Rights of Persons with Disabilities until 2025”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2021-%D1%80#Text> (Accessed 7 April 2025).

8. Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine “On Education”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (Accessed 7 April 2025).

9. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine “Law of Ukraine “On Higher Education”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (Accessed 7 April 2025).

10. Cabinet of Ministers of Ukraine (2024), Resolution “On amendments to certain resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine regarding the organization of education for persons with special educational needs”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-2021-%D0%BF> (Accessed 8 April 2025)

11. Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “Law of Ukraine “On the Fundamentals of Social Protection of Persons with Disabilities in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text> (Accessed 9 April 2025).

12. Verkhovna Rada of Ukraine (2006), The Law of Ukraine “On Rehabilitation of Persons with Disabilities in Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (Accessed 9 April 2025).

Стаття надійшла до редакції 09.04.2025 р.